

QUAN HỆ MỸ - TRIỀU DƯỚI THỜI TỔNG THỐNG DONALD TRUMP

Phan Cao Nhật Anh*

Tóm tắt: Khi ông Donald Trump trở thành tổng thống Mỹ vào năm 2017 cũng là thời điểm nước Cộng hòa dân chủ nhân dân Triều Tiên đẩy mạnh chương trình tên lửa và hạt nhân khiến quan hệ Mỹ - Triều trở nên vô cùng căng thẳng. Tổng thống Donald Trump đã có cách tiếp cận Triều Tiên khác những người tiền nhiệm. Ông tiếp tục chính sách gây sức ép, tăng cường trừng phạt Triều Tiên nhưng sẵn sàng gặp gỡ đàm phán với nhà lãnh đạo Kim Jong-un. Thực chất, chiến lược của Tổng thống Donald Trump với Triều Tiên là sự tổng hòa nhiều toan tính đan xen. Bài viết sẽ tìm hiểu tình hình và nhận định về quan hệ Mỹ - Triều giai đoạn ông Donald Trump trở thành Tổng thống Mỹ từ đầu năm 2017 đến nay.

Từ khóa: Bán đảo Triều Tiên, Donald Trump, hạt nhân, tên lửa, thượng đỉnh Mỹ - Triều

1. Nhìn lại quan hệ Mỹ - Triều

1.1. Đỉnh điểm căng thẳng năm 2017

Tình hình quan hệ giữa Mỹ và Triều Tiên gắn liền với sự phát triển chương trình tên lửa và hạt nhân của Bình Nhưỡng. Theo lập trường của Triều Tiên, chính quyền Iraq và Libya không có vũ khí hạt nhân nên bị lật đổ là những bài học nhãn tiền, nếu có vũ khí hạt nhân sẽ không bị tấn công, đảm bảo cho sự tồn tại của chính quyền, đồng thời tăng cường quan hệ với nước đỡ đầu Trung Quốc nhằm kiềm chế Mỹ. Triều Tiên tăng cường khả năng quân sự với vũ khí tên lửa và hạt nhân, hướng tới chiến lược an ninh quốc gia phi đối xứng với Mỹ và đồng minh. Họ đã đầu tư rất nhiều vào việc phát triển các tên lửa đạn đạo có tầm bắn ngày càng dài hơn và xây dựng năng lực vũ khí hạt nhân của riêng mình.

Thực tế cho thấy sau khi trở thành lãnh tụ tối cao của Triều Tiên (ngày 11/4/2012), nhà lãnh đạo Kim Jong-un đã thúc đẩy mạnh mẽ chương trình tên lửa và hạt nhân của nước này. Đến nay, Triều Tiên đã tiến hành 6 vụ thử hạt nhân tại Punggye-ri, khu vực thử hạt nhân dưới lòng đất phía Đông Bắc với quy mô và cường độ ngày càng tăng. Đặc biệt trong năm 2017, Triều Tiên thử nghiệm 25 quả tên lửa, nhiều nhất từ trước đến nay, và tiến hành vụ thử hạt nhân lần thứ 6. Vụ nổ lần thứ 6 trong năm 2017 mạnh hơn rất nhiều so với các vụ nổ hạt nhân trước đó, với cường độ và sức công phá vượt mức 100 kiloton, mà các chuyên gia nhận định có thể Triều Tiên đã thử nghiệm bom nhiệt hạch¹. Triều Tiên đã cải thiện động cơ, nhiên liệu và nhờ đó bắn tên lửa xa hơn, đồng thời đa dạng hóa sức mạnh tên lửa như

* Viện Nghiên cứu Đông Bắc Á

sử dụng bộ phóng di động có thể bắn tên lửa ở bất kỳ đâu, kỹ thuật bắn chính xác mục tiêu. Năm 2017, Triều Tiên phóng thử thành công một tên lửa đạn đạo Hwasong-15, hai tên lửa Hwasong-14, những tên lửa xuyên lục địa (ICBM) với tầm bắn có thể vươn tới lãnh thổ Mỹ. Các cuộc thử nghiệm tên lửa xuyên lục địa và nổ hạt nhân là dấu mốc quan trọng trong phát triển chương trình tên lửa hạt nhân của Triều Tiên, làm thay đổi bản chất của mối đe dọa Triều Tiên đối với Mỹ và đồng minh trong khu vực. Sau vụ thử nghiệm tên lửa xuyên lục địa vào cuối năm 2017, Chủ tịch Triều Tiên Kim Jong-un tuyên bố rằng công cuộc lịch sử trở thành quốc gia có sức mạnh hạt nhân đã thành hiện thực. Điều này hàm ý Triều Tiên có khả năng tấn công thủ đô nước Mỹ. Khả năng tấn công thực sự là rất thấp, nhưng rõ ràng tiềm năng tấn công của Triều Tiên là mối đe dọa nghiêm trọng với thế giới. Triều Tiên một lần nữa cho thấy rõ tư tưởng bất chấp sự bao vây, gây sức ép của cộng đồng quốc tế, tiếp tục phát triển chương trình tên lửa hạt nhân, duy trì chế độ.

Về phía Mỹ, luôn có mục tiêu nhất quán là gây sức ép buộc Triều Tiên phải từ bỏ chương trình tên lửa và hạt nhân. Nếu Triều Tiên có vũ khí hạt nhân sẽ đe dọa đến lợi ích đồng minh trong khu vực như Nhật Bản và Hàn Quốc, thậm chí bản thân nước Mỹ. Do đó, việc loại bỏ chương trình vũ khí hạt nhân của Triều Tiên là mục tiêu chủ yếu của Mỹ kể từ sau Chiến tranh Lạnh đến nay.

Về khía cạnh này, cả Mỹ và các đối thủ cạnh tranh như Trung Quốc, Nga đều không muốn Triều Tiên sở hữu vũ khí hạt nhân để gây sức ép ngược trở lại.

Dưới thời lãnh đạo Kim Jong-un, giai đoạn 2011-2017, Triều Tiên liên tục thử nghiệm hạt nhân và tên lửa khiến Hội đồng Bảo an đưa ra một loạt 9 nghị quyết lên án gay gắt và tăng cường trừng phạt với Bình Nhưỡng. Nội dung các nghị quyết đều là sự mở rộng phạm vi và gia tăng mức độ trừng phạt trên nền tảng nghị quyết trước đó. Phạm vi trừng phạt bao gồm nhiều lĩnh vực như khoáng sản, vận tải, tài chính, thương mại,... Các nghị quyết hạn chế đối với than, sắt, quặng, hải sản, xuất khẩu lao động,... của Triều Tiên; hạn chế việc xuất khẩu than; cấm toàn diện Triều Tiên xuất khẩu các sản phẩm liên quan đến quặng như đồng, niken, bạc, kẽm,... dầu khí hóa lỏng, hàng dệt may; và cấm người lao động Triều Tiên ở nước ngoài gửi ngoại tệ về nước, yêu cầu các nước hồi hương lao động Triều Tiên. Đồng thời, các nghị quyết cũng cấm Triều Tiên xuất khẩu các sản phẩm luyện kim như máy móc công nghiệp, xe vận tải, gang thép; cấm các doanh nghiệp đầu tư và liên doanh với Triều Tiên.

Các nghị quyết cũng không ngừng đưa một số doanh nghiệp tổ chức tài chính và cá nhân của nước này vào danh sách trừng phạt. Để thực hiện nghiêm ngặt nội dung nghị quyết, Hội đồng Bảo an yêu cầu tăng cường giám sát và kiểm soát đối với tàu thuyền ra vào cảng biển

của Triều Tiên, có thể kiểm tra vùng biển quốc tế với sự đồng ý của các quốc gia có liên quan nhằm vào tàu thuyền bị nghi ngờ vận chuyển hàng hóa ở vùng biển quốc tế².

Mỹ đã áp đặt các lệnh trừng phạt đơn phương với Triều Tiên nhằm hạn chế nhiều hoạt động kinh tế hơn và nhắm vào một danh sách các cá nhân và doanh nghiệp lớn hơn so với các lệnh trừng phạt của Liên Hợp quốc. Năm 2016, Quốc hội Mỹ đã thông qua đạo luật đầu tiên áp đặt các biện pháp trừng phạt đối với Triều Tiên thêm vào các sắc lệnh đã được các đời tổng thống Mỹ liên tục đưa ra. Năm 2017, một bộ luật được Mỹ bổ sung là luật mang tên: Ứng phó với các kẻ thù của nước Mỹ thông qua đạo luật trừng phạt (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act - CAATSA) trong đó có áp đặt thêm các biện pháp trừng phạt với Triều Tiên³.

Khi ông Trump lên làm tổng thống Mỹ, trước động thái của Triều Tiên, ông tiếp tục thực thi chính sách đối đầu, cô lập Triều Tiên, khiến căng thẳng Mỹ - Triều đẩy lên mức cao nhất trong năm 2017, tưởng chừng nguy cơ chiến tranh có thể xảy ra. Cuối năm 2017, Tổng thống Mỹ Donald Trump đã đưa Triều Tiên trở lại danh sách quốc gia tài trợ khủng bố. Như vậy, sau 9 năm kể từ khi Chính quyền Bush đưa Triều Tiên ra khỏi danh sách vào năm 2008, đến nay Mỹ lại xem Triều Tiên là nước liên tục hỗ trợ cho các hành động khủng bố quốc tế hay nước tài trợ khủng bố.

Tổng thống Donald Trump còn cho rằng đáng ra điều này phải làm từ nhiều năm trước đây. Theo đó, bốn nước bị Chính phủ Mỹ xem là tài trợ cho khủng bố gồm có Triều Tiên, Syria, Iran và Sudan. Các nước này sẽ phải chịu hàng loạt biện pháp trừng phạt của Mỹ. Việc đưa Triều Tiên trở lại danh sách các quốc gia tài trợ khủng bố cho phép Mỹ có thể đưa ra các yêu cầu cấp phép chặt chẽ hơn đối với các giao dịch tài chính theo quy định của cơ quan hành pháp liên bang, và loại bỏ quyền miễn trừ chủ quyền của Triều Tiên khỏi các nghĩa vụ pháp lý dân sự đối với các hành động khủng bố. Bên cạnh đó, việc tái “gắn mác” này cho Bình Nhưỡng có nghĩa Mỹ sẽ phản đối các khoản cho vay mà các tổ chức tài chính quốc tế như Ngân hàng Thế giới, Quỹ tiền tệ Quốc tế hay Ngân hàng Phát triển châu Á cấp cho Triều Tiên. Hơn nữa, việc này góp phần tăng thêm sức nặng về mặt đạo đức cho những nỗ lực quốc tế nhằm cô lập Triều Tiên về ngoại giao và kinh tế. Thực tế, những năm gần đây cho thấy ngày càng nhiều quốc gia, ngân hàng, doanh nghiệp đã ngừng giao dịch thương mại với Bình Nhưỡng. Việc đưa Triều Tiên trở lại danh sách các nước tài trợ khủng bố sẽ khiến các đối tác thương mại mới ngần ngại khi quan hệ với Bình Nhưỡng⁴.

Có thể thấy việc chỉ định vào danh sách này tác động không chỉ với đối tượng trừng phạt của Mỹ và Liên Hợp quốc, mà cả với những cá nhân doanh nghiệp quan hệ hợp pháp với Triều Tiên, gia tăng áp lực với Triều Tiên.

Những cá nhân, doanh nghiệp đang quan hệ kinh tế hợp pháp với Triều Tiên sẽ bị xem như đang quan hệ với quốc gia phạm tội, có thể tạo ra áp lực buộc họ phải cắt đứt quan hệ với Triều Tiên.

Các biện pháp trừng phạt quốc tế tác động khá lớn đến kinh tế đất nước và đời sống nhân dân Triều Tiên, gây ảnh hưởng lớn đến các quốc gia láng giềng duy trì quan hệ thương mại và trao đổi nhân viên với Triều Tiên. Tuy những nghị quyết này nhấn mạnh không chia mục tiêu vào nhu cầu của nhân dân Triều Tiên và viện trợ nhân đạo đối với quốc gia này, nhưng do dòng tiền chảy về đây bị cắt đứt, các nhân viên đến Triều Tiên phải chịu sự kiểm soát chặt chẽ nên đời sống nhân dân Triều Tiên đối mặt với thách thức lớn.

Bên cạnh đó, không ít lần Mỹ đã đề cập sẽ sử dụng biện pháp quân sự với Triều Tiên khi cần thiết. Mỹ cùng đồng minh Hàn Quốc và Nhật Bản thực hiện các cuộc tập trận quy mô lớn nhằm gây sức ép với Triều Tiên. Ngày 7/4/2017, Mỹ đã bắn 59 tên lửa hành trình Tomahawk từ tàu khu trục USS Porter và USS Ross ở Biển Đông Địa Trung Hải. Đây là lần đầu tiên Mỹ tấn công quân chính phủ Syria kể từ khi cuộc nội chiến bùng phát tại Syria năm 2011. Tổng thống Trump cho rằng vụ tấn công lần này là vì lợi ích an ninh quốc gia Mỹ nhằm ngăn chặn và răn đe việc phổ biến và sử dụng loại vũ khí hóa học chết người. Động thái của Mỹ đều diễn ra vào thời điểm khi Triều Tiên đang có

ý khiêu khích Mỹ và dường như mang hàm ý Washington hoàn toàn có thể sử dụng biện pháp quân sự với Bình Nhưỡng. Đương nhiên, Triều Tiên có vị trí địa lý cạnh Nhật Bản và Hàn Quốc, phản ứng quân sự không thể như với Syria nhưng không phải vì vậy mà hành động này không có tính răn đe.

1.2. Nhiều dấu ấn lịch sử nhưng chưa đạt kết quả thực chất

Căng thẳng giữa hai nước Mỹ - Triều lên tới đỉnh điểm trong năm 2017, nhưng sang năm 2018, Triều Tiên không tiến hành thử nghiệm tên lửa và hạt nhân mà tập trung vào các hoạt động ngoại giao và kinh tế. Tổng thống Mỹ Donald Trump cũng bất ngờ thay đổi thái độ giống như tính cách khó đoán định của ông, khi sẵn sàng gấp gờ đàm phán với nhà lãnh đạo Triều Tiên Kim Jong-un. Ba cuộc gặp gỡ lịch sử giữa nguyên thủ hai nước đã diễn ra làm quan hệ hai nước hòa dịu, song chưa đạt được những kết quả thực chất.

Trong bài diễn văn chào mừng năm mới vào ngày 1/1/2018, ngoài việc khẳng định đã hoàn thành chương trình tên lửa hạt nhân, Chủ tịch Kim Jong-un cho rằng Triều Tiên và Hàn Quốc nên tiếp xúc, trao đổi, hợp tác và giao lưu rộng rãi, xóa bỏ sự hiểu nhầm và mất lòng tin. Thế vận hội mùa Đông Pyeong Chang diễn ra vào tháng 2 và 3 năm 2018 tại Hàn Quốc là cơ hội tốt để thể hiện địa vị dân tộc, Triều Tiên “chân thành chúc Thế vận hội mùa Đông giành được thành công”, đồng thời cho rằng

“với tư cách là một dân tộc cùng chung huyết thống, chúc mừng việc vui của đồng bào và giúp đỡ lẫn nhau là lẽ chính đáng”. Chủ tịch Triều Tiên Kim Jong-un đã bày tỏ ý định gửi một phái đoàn tới Thế vận hội mùa đông PyeongChang⁵.

Tổng thống Hàn Quốc Moon Jae-in, lên nắm quyền vào tháng 5/2017, là người thuộc phe cải cách như các cố tổng thống Kim Dea-jung, Roh Moo-hyun. Ông Moon Jae-in từng đảm nhiệm chức vụ quan trọng dưới thời cựu tổng thống Roh Moo-Hyun⁶. Các tổng thống thuộc phe cải cách đã áp dụng “chính sách Ánh Dương” ưu tiên hòa giải với Triều Tiên, coi những hành động cứng rắn của Triều Tiên là để họ tồn tại chứ không phải gây hấn với Hàn Quốc hay thống nhất Bán đảo Triều Tiên. Ông Moon Jae-in ngay lập tức nắm lấy cơ hội, tận dụng Thế vận hội mùa đông Pyeong Chang tạo điều kiện cho các cuộc trao đổi cấp cao với các quan chức Triều Tiên, trong đó có nhà lãnh đạo Kim Jong-un và người em gái của ông là Kim Yo-jong. Trên cơ sở đó hai bên đã tổ chức ba cuộc gặp thượng đỉnh liên Triều và ra tuyên bố Bàn Môn Điếm và tuyên bố Bình Nhưỡng. Đồng thời, Tổng thống Hàn Quốc Moon Jae-in nỗ lực thực hiện ngoại giao con thoi thu xếp các cuộc tiếp xúc giữa Mỹ và Triều Tiên. Thành quả là Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều lần một diễn ra vào ngày 12/6/2018 tại Singapore.

Cuộc gặp thượng đỉnh mang tính lịch sử giữa Tổng thống Mỹ Donald Trump

và Chủ tịch Triều Tiên Kim Jong-un đưa ra tuyên bố chung với cam kết thực hiện 4 điều cơ bản sau:

1) Mỹ và Cộng hòa Dân chủ nhân dân Triều Tiên sẽ thiết lập mối quan hệ mới.

2) Mỹ và Triều Tiên sẽ nỗ lực xây dựng một chế độ hòa bình trên Bán đảo Triều Tiên.

3) Triều Tiên sẽ làm việc hướng tới “phi hạt nhân hóa hoàn toàn Bán đảo Triều Tiên” và khẳng định lại tuyên bố Bàn Môn Điếm ngày 27/4/2018.

4) Mỹ và Triều Tiên sẽ cam kết khôi phục công cuộc tìm kiếm và đưa hài cốt tù nhân chiến tranh và binh lính Mỹ mất tích trong hoạt động tại Triều Tiên trở về quê hương⁷.

Bên cạnh đó, Tổng thống Mỹ cũng cam kết sẽ ngừng tập trận quân sự với Hàn Quốc dựa trên thiện chí tiếp theo của Triều Tiên. Thực tế, Mỹ và Hàn Quốc đã quyết định tạm dừng cuộc tập trận chung mang tên “Người bảo vệ tự do Ulchi” (Ulchi Freedom Guardian - UFG), vốn được lên kế hoạch vào tháng 8/2018, như một cử chỉ đầy thiện ý nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình phi hạt nhân hóa Triều Tiên. Đây là lần đầu tiên trong vòng 24 năm Seoul và Washington sẽ không tổ chức tập trận chung. Hành động này của Mỹ và Hàn Quốc mang tính biểu tượng đầu tiên hướng tới hòa bình sau Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều.

Tuy nhiên, Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều lần hai tại Hà Nội vào tháng 2/2019 dù rất được kỳ vọng đã không

đưa ra thỏa thuận. Thất bại của hội nghị bắt nguồn từ sự khác biệt khó có thể san lấp trong quan điểm phi hạt nhân hóa hoàn toàn Bán đảo Triều Tiên của hai bên. Mỹ muốn trước hết Triều Tiên phải từ bỏ hoàn toàn chương trình phát triển vũ khí hạt nhân và tên lửa đạn đạo. Quá trình này phải được kiểm chứng và không thể đảo ngược, gọi tắt là "CVID". Phía Mỹ cho rằng kho vũ khí hạt nhân của Triều Tiên cần được kiểm chứng chi tiết, từ các hệ thống vũ khí đến công nghệ phát triển, đồng thời đưa ra lộ trình giảm số đầu đạn hạt nhân và hệ thống vũ khí, trong đó có tên lửa xuyên lục địa có thể tấn công Mỹ. Trong khi Triều Tiên muốn phi hạt nhân hóa từng phần, họ đã có một số hành động như dỡ bỏ bãi thử nghiệm hạt nhân và mong muốn có sự nói lòng cảm vận về kinh tế. Thực chất những hành động này không làm suy giảm năng lực hạt nhân của Triều Tiên. Triều Tiên muốn Mỹ phải có những hành động nói bỏ cảm vận tương ứng với hành động của họ, song phía Mỹ không nhượng bộ.

Thời điểm tiến trình phi hạt nhân hóa có dấu hiệu bế tắc, bất ngờ chiều ngày 30/6/2019, Chủ tịch Triều Tiên Kim Jong-un và Tổng thống Mỹ Donald Trump đã có cuộc gặp thượng đỉnh lần 3 lịch sử tại làng đình chiến Bàn Môn Điếm trong Khu phi quân sự chia cắt Hàn Quốc và Triều Tiên. Những hình ảnh cho thấy Tổng thống Donald Trump đã bước qua gờ bê tông đánh dấu ranh giới liên Triều ở Khu phi quân sự

(DMZ), tiến 20 bước vào lãnh thổ Triều Tiên bên cạnh nhà lãnh đạo Kim Jong-un đang tươi cười. Như vậy, ông Donald Trump là vị Tổng thống Mỹ đương nhiệm đầu tiên đặt chân vào lãnh thổ Triều Tiên. Tuy nhiên, cuộc gặp này không có sự chuẩn bị, cũng không được xem là một hội nghị, thời gian trao đổi ngắn, khó có thể bàn sâu một cách thực chất về phi hạt nhân hóa. Điểm không thay đổi là vẫn có khoảng cách lớn trong lập trường hai bên về cách thức phi hạt nhân hóa, gỡ bỏ trừng phạt. Lần gặp gỡ này chưa cho thấy tình hình thảo luận Mỹ - Triều tiến triển.

Năm 2019, sau hai cuộc gặp thượng đỉnh Mỹ - Triều không đạt kết quả cụ thể, Triều Tiên thực hiện một loạt vụ thử tên lửa tầm ngắn và tầm trung. Thậm chí Triều Tiên đề cập đến việc theo đuổi con đường mới cứng rắn hơn, "món quà giáng sinh" cho Mỹ, sẽ cho thế giới thấy vũ khí chiến lược mới và ra hạn chót cuối năm 2019 yêu cầu Mỹ nhượng bộ để tiến hành đàm phán. Mỹ bỏ qua thời hạn này và nhiều ý kiến lo ngại Triều Tiên sẽ quay trở lại thử nghiệm tên lửa tầm xa hoặc vụ nổ hạt nhân.

2. Ý đồ chiến lược của Mỹ đối với Triều Tiên

2.1. Vận dụng con bài Triều Tiên tăng cường sức mạnh rắn đe kiểm chế Trung Quốc và Nga

Trong bối cảnh Trung Quốc trỗi dậy mạnh mẽ, cũng như tiềm lực quân sự của Nga, Mỹ muốn sử dụng Triều Tiên

để kiềm chế Trung Quốc, Nga đảm bảo vành đai an ninh Đông Á do Mỹ thiết lập. Ở một khía cạnh nào đây, việc Triều Tiên đẩy mạnh chương trình tên lửa hạt nhân và hạt nhân góp phần giúp Mỹ và đồng minh triển khai hệ thống phòng thủ tên lửa tối tân, tăng cường năng lực răn đe.

Trong năm 2017, lực lượng quân đội Mỹ tại Hàn Quốc đã hoàn tất việc triển khai Hệ thống Phòng thủ tên lửa tầm cao giai đoạn cuối (THAAD) bất chấp nhiều phản đối trong và ngoài nước. Hàn Quốc khẳng định động thái triển khai hệ thống THAAD chỉ có mục tiêu duy nhất nhằm bảo đảm an ninh của nước này trước mối đe dọa từ vũ khí hạt nhân và tên lửa đạn đạo từ Triều Tiên.

Tháng 12/2017, Chính phủ Nhật Bản đã thông qua việc triển khai 2 hệ thống phòng thủ tên lửa mặt đất mới Aegis. Hệ thống phòng thủ tên lửa Aegis Ashore của Nhật Bản sẽ sử dụng một loại tên lửa đánh chặn mới được chế tạo với sự hợp tác của Mỹ. Hai hệ thống mới này sẽ bảo vệ toàn bộ lãnh thổ của Nhật Bản, dự kiến có thể hoạt động sớm nhất vào năm 2023. Ngoài ra, Nhật Bản đã thỏa thuận với Mỹ mua hơn một trăm máy bay F35, và trở thành nước sở hữu phi đội F35 lớn nhất trong các đồng minh của Mỹ.

Có ý kiến cho rằng, Mỹ thổi phồng sức mạnh quân sự thực sự của Triều Tiên, đặc biệt về chương trình tên lửa và hạt nhân của nước này, nhằm thực hiện ý đồ của mình. Quan điểm này cũng có cơ sở bởi các nhà chuyên môn cho rằng

việc tên lửa có thể mang đầu đạn hạt nhân để tấn công nước Mỹ được hay không vẫn chưa rõ ràng. Để hoàn thiện tên lửa xuyên lục địa ICBM, cần làm rõ ba yếu tố kỹ thuật: *Thứ nhất là*, tầm bắn tên lửa; *Thứ hai là*, vấn đề thu nhỏ đầu đạn hạt nhân để có thể gắn lên tên lửa; *Thứ ba*, rào cản cuối cùng là “Kỹ thuật hồi quyền” đảm bảo tên lửa đạn đạo chịu được va chạm và nhiệt độ cao khi từ không gian vũ trụ tái xâm nhập vùng khí quyển và rơi đúng mục tiêu tấn công⁸.

Yếu tố kỹ thuật thứ nhất và thứ hai, Triều Tiên có thể đã đạt được, nhưng yếu tố thứ ba dường như chưa hoàn thiện. Mấu chốt trong “kỹ thuật hồi quyền” là khả năng chịu nhiệt cao hàng nghìn độ khi đầu đạn từ không gian thâm nhập trở lại tầng khí quyển với tốc độ rất lớn. Phần đầu đạn tên lửa không bị cháy và rơi xuống biển, nhưng thử nghiệm thâm nhập trở lại tầng khí quyển có thành công hay không vẫn chưa rõ. Điều quan trọng khi thâm nhập trở lại là đầu đạn cần đảm bảo không chỉ không bị biến dạng mà những chi tiết tinh vi bên trong không bị phá hủy và tiếp đó là rơi đúng mục tiêu đã xác định. Những lần bắn thử nghiệm của Triều Tiên là với quỹ đạo bắn bổng (Lofted) có thể là để thực nghiệm điều này. Nhưng tên lửa khi bắn theo quỹ đạo “Lofted” sẽ rơi xuống với độ dốc lớn, khi hồi quyền sẽ có sự ma sát nhỏ hơn so với khi bắn theo góc tiêu chuẩn. Do đó, kỹ thuật hồi quyền trong chương trình tên lửa và hạt nhân của Triều Tiên hoàn thiện hay chưa vẫn còn là ẩn số.

Mặt khác, nhằm đảm bảo lợi ích chiến lược toàn cầu, tại khu vực Đông Bắc Á, Mỹ thiết lập quan hệ đồng minh với Nhật Bản và Hàn Quốc và đặt căn cứ quân sự tại các nước này. Với lập trường nước Mỹ là trên hết, Tổng thống Donald Trump nhiều lần yêu cầu đồng minh Nhật Bản và Hàn Quốc tăng số tiền hỗ trợ cho các lực lượng đồn trú của Mỹ. Triều Tiên là lý do thích hợp để Mỹ gây sức ép khiến đồng minh Nhật Bản và Hàn Quốc chia sẻ gánh nặng đảm bảo an ninh khu vực.

2.2. Sân khấu chính trị của Tổng thống Donald Trump

Dù nhất quán quan điểm lợi ích quốc gia Mỹ, nhưng khi đối phó với Triều Tiên các Tổng thống trước đây đã thực hiện các cách tiếp cận khác nhau. Ví dụ như Tổng thống Bill Clinton thực hiện biện pháp thương lượng bằng dầu nhiên liệu, đồng thời tạm dừng một số cuộc tập trận quân sự định kỳ giữa quân đội Mỹ và Hàn Quốc. Tổng thống kế nhiệm George Bush có quan điểm cứng rắn đã đưa Triều Tiên vào trục ma quỷ, là kẻ thù của nước Mỹ, đe dọa hòa bình của thế giới, chấm dứt việc cung cấp dầu nhiên liệu cho Triều Tiên. Đến thời Tổng thống Barack Obama, chính sách kiên nhẫn chiến lược được thực thi. Với hy vọng giảm căng thẳng, Chính quyền Obama đã kiên nhẫn chờ đợi Triều Tiên, không đe dọa mạnh mẽ như Chính quyền Bush đã làm, cũng không tham gia vào các cuộc đàm phán và thương lượng. Cách tiếp cận của Obama là

không cố ngăn cản Triều Tiên tiếp tục cải tiến tên lửa của họ tốt hơn.

Khác với người tiền nhiệm, Tổng thống Donald Trump thực hiện cách tiếp cận với Triều Tiên theo phương thức từ trên xuống (Top-Down), nhằm mục đích thiết lập liên hệ trực tiếp và cá nhân ở cấp cao nhất để tiến hành đàm phán. Ông muốn thử một cách tiếp cận khác bằng cách sử dụng và trình bày các kỹ năng đàm phán kinh doanh cá nhân của mình, phù hợp với thế giới quan của ông, nói chuyện trực tiếp với đối thủ và sử dụng các thao tác bất ngờ có tác động lớn. Do đó, với Triều Tiên, ông đã bày tỏ sự hài lòng với thành công của mình trong việc thiết lập mối quan hệ cá nhân với lãnh đạo Kim Jong-un.

Thời điểm ông Donald Trump nhậm chức Tổng thống, tình hình Bán đảo Triều Tiên nhiều rủi ro, nhưng đến nay ông đã ba lần gặp gỡ lãnh đạo Triều Tiên Kim Jong-un. Phát biểu với truyền thông, Tổng thống Trump nhấn mạnh là năm 2017 Triều Tiên có những hành động khiêu khích như liên tục bắn tên lửa và thử nghiệm hạt nhân, nhưng trong thời gian qua có nhiều tiến triển⁹.

Các cuộc gặp giữa Tổng thống Donald Trump và Nhà lãnh đạo Kim Jong-un đều mang mục đích tạo ấn tượng về không khí đối thoại và hài hòa quan hệ Mỹ - Triều. Ông là tổng thống đương nhiệm đầu tiên của Mỹ gặp người đồng cấp Triều Tiên. Ông không chỉ bắt tay nhà lãnh đạo Triều Tiên và mỉm cười trước máy quay, mà còn mở ra

những triển vọng mới. Hay như việc đến thăm khu vực phi quân sự giữa hai miền Nam - Bắc, các đời Tổng thống Mỹ hầu hết đã đến nơi này nhưng là để khẳng định thắt chặt quan hệ đồng minh Mỹ - Hàn trước mối đe dọa từ Triều Tiên. Điều này thể hiện rõ mong muốn của Tổng thống Trump muốn gắn kết quan hệ với Nhà lãnh đạo Kim Jong-un. Dường như Tổng thống Trump có mục đích thể hiện năng lực ngoại giao bản thân ông bằng việc thực hiện ngoại giao thượng đỉnh, các cuộc hội nghị thượng đỉnh diễn ra đều mang nhiều màu sắc sân khấu chính trị. Thực tế, trong hơn hai năm qua, tình hình Bán đảo Triều Tiên có sự thay đổi lớn và đây là cơ sở để Tổng thống Donald Trump nói đó là thành quả của ông.

3. Thay cho lời kết

Trong hơn ba năm, quan hệ Mỹ - Triều đã để lại nhiều sắc thái khác nhau, thậm chí đối lập nhau, song về bản chất vẫn chưa có thay đổi khi Bình Nhưỡng không từ bỏ vũ khí hạt nhân, Mỹ cũng chưa dỡ bỏ cấm vận. Có quan ngại rằng sau các cuộc đàm phán không đạt được kết quả như mong muốn, khả năng Triều Tiên sẽ quay trở lại thực hiện những hành động khiêu khích. Thực tế, từ trong năm 2019 đến đầu năm 2020, Triều Tiên đã thực hiện một số vụ bắn tên lửa tầm ngắn hay thử vũ khí, nhưng Tổng thống Trump vẫn tiếp tục công khai sự tin tưởng đối với nhà lãnh đạo Triều Tiên và không có phản ứng cứng rắn.

Có lẽ Tổng thống Trump muốn duy trì mối quan hệ tốt đẹp với Chủ tịch Kim Jong-un nhằm kiềm chế hành động khiêu khích của nhà lãnh đạo Triều Tiên. Điều này có tính hợp lý bởi giả sử trong trường hợp xấu, Triều Tiên có hành động khiêu khích thái quá, đồng nghĩa với việc phủ định mọi thành quả của Tổng thống Trump và ảnh hưởng mạnh mẽ đến cuộc bầu cử Tổng thống nhiệm kỳ hai trong năm 2020.

Bán đảo Triều Tiên thực chất là khu vực cạnh tranh chiến lược giữa các nước Mỹ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản. Triều Tiên không có hành động gây bất ổn, Mỹ và đồng minh sẽ không có lý do để tăng cường sức mạnh quân sự, qua đó kiềm chế Trung Quốc. Song nếu để Triều Tiên phát triển vũ khí hạt nhân có thể đe dọa đến sự an toàn trước hết là hai đồng minh Nhật - Hàn, sau đó là cả với Mỹ. Với những mục đích đan xen như vậy, một Triều Tiên quá hòa dịu hay quá căng thẳng đều không phù hợp với lợi ích quốc gia Mỹ. Hiện nay, ý đồ chiến lược của Tổng thống Donald Trump trong quan hệ với Triều Tiên phù hợp với lợi ích quốc gia Mỹ, đồng thời trong cái chung có cái riêng là tạo dựng hình ảnh chính trị cá nhân một cách tích cực hướng tới cuộc bầu cử năm 2020.

Với Triều Tiên, dường như nước này sẽ không thực hiện những hành động khiêu khích thái quá như bắn tên lửa xuyên lục địa ICBM, thử nghiệm hạt nhân, bởi nếu làm như vậy họ sẽ không chỉ chịu lệnh trừng phạt nặng nề mà còn

bị đe dọa bởi hành động quân sự của Mỹ dẫn đến tan vỡ thể chế. Mặc dù có lời nói mạnh mẽ rằng sẽ có hành động gây sốc nhưng có lẽ Triều Tiên sẽ kiềm chế và theo dõi kỹ diễn biến bầu cử Tổng thống Mỹ để đưa ra quyết định hành động ■

Tài liệu tham khảo:

1. Bài phát biểu đầu năm 2018 của lãnh đạo Triều Tiên Kim Jong-un.
2. Thông tấn xã Việt Nam, Liệu tân tổng thống Hàn Quốc có thực hiện được những lời hứa của mình?, Foreign Affairs - 9/5/2017, Tài liệu tham khảo đặc biệt 11/5/2017.
3. 11 lệnh trừng phạt mà Triều Tiên đang hứng chịu là gì?, truy cập ngày 15/12/2019, <https://laodong.vn/the-gioi/11-lenh-trung-phat-ma-trieu-tien-dang-hung-chiu-la-gi-659889.ldo>
4. Thông tấn xã Việt Nam, Quyết định muộn màng của Mỹ đối với Triều Tiên, Tin tham khảo thế giới 24/11/2017.
5. Thông tấn xã Việt Nam, Triển vọng phi hạt nhân hóa Triều Tiên sau cuộc gặp Trump-Kim, Tài liệu tham khảo đặc biệt, chuyên đề tháng 7/2018
6. *Mối đe dọa ICBM của Triều Tiên*, truy cập ngày 1/10/2019, <http://www.nhk.or.jp/kaisetsu-blog/100/285487.html>
7. *Thành quả hội đàm Mỹ - Triều, bỏ qua ý nghĩa tượng trưng*, truy cập ngày 1/7/2019, http://www.chosunonline.com/site/data/html_dir/2019/07/01/2019070180040.html

8. *North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984-Present*, truy cập ngày 10/12/2019, <https://missilethreat.csis.org/north-korea-missile-launches-1984-present/>

Chú thích:

1. North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present, truy cập ngày 15/12/2019, <https://missilethreat.csis.org/north-korea-missile-launches-1984-present/>
2. Triều Tiên đang gánh chịu bao nhiêu lệnh trừng phạt quốc tế? Tạp chí “Tri thức thế giới”, Trung Quốc số 7/2019, Bản dịch của Thông tấn xã Việt Nam, Tài liệu tham khảo đặc biệt 11-5-2019.
3. 11 lệnh trừng phạt mà Triều Tiên đang hứng chịu là gì?, <https://laodong.vn/the-gioi/11-lenh-trung-phat-ma-trieu-tien-dang-hung-chiu-la-gi-659889.ldo>
4. Quyết định muộn màng của Mỹ đối với Triều Tiên, Thông tấn xã Việt Nam, Tin tham khảo thế giới 24/11/2017, tr.11
5. Bài phát biểu đầu năm 2018 của lãnh đạo Triều Tiên
6. Thông tấn xã Việt Nam, *Liệu tân tổng thống Hàn Quốc có thực hiện được những lời hứa của mình?*, Foreign Affairs - 9/5/2017, Tài liệu tham khảo đặc biệt 11/5/2017, tr.8
7. Thông tấn xã Việt Nam, Triển vọng phi hạt nhân hóa Triều Tiên sau cuộc gặp Trump - Kim, Tài liệu tham khảo đặc biệt, chuyên đề tháng 7/2018, tr.17
8. <http://www.nhk.or.jp/kaisetsu-blog/100/285487.html>
9. http://www.chosunonline.com/site/data/html_dir/2019/07/01/2019070180040.html, truy cập ngày 1/7/2019